

מדוע חשוב לעסוק עם חניכים בצופיות מעשית על כל היבטיה?

הצופיות הינה אמצעי חינוכי המקשר בין כל שכבות הגיל ומלווה את החניך בתהליך התחנכותו בתנועה. הדבר מתאפשר אודות יכולתה של הצופיות להתקשר ולהשתלב בכל נושא חינוכי, כמו גם להציע אתגר לכל גיל.

המטרה שעומדת ביסוד החוויה הצופית המשמעותית היא חווית העצמאות שידועה גם בכינוייה "הניתוק מחבל הטבור".

חוויה זו איננה מתמצה בניתוק מההורים או מהבית (בין אם מדובר על מספר שעות ביום פעילות או בפרק זמן ארוך יותר - מחנה, טיול), אלא בפיתוח תחושת מסוגלות ויכולת להתמודד עם אתגרים אמיתיים - אישיים וקבוצתיים כאחד.

תחושת מסוגלות זו היא שילוב בין בטחון עצמי והערכה עצמית בתוספת חשובה - חווית הצלחה אמיתית.

אם כך, מה יתרונה של הצופיות המעשית על כלים חינוכיים ופעילות חינוכית אחרת?

א. הצופיות בקבוצה:

הפעילות הצופית ככלי בפעילות הקבוצה נותנת תחושת מסוגלות לחניכים, מתוך האתגרים העומדים מולם כקבוצה ומחייבים אותם לפעול במשותף למען השגת המטרה. הפעילות הצופית מהווה כר התפתחות לחברים בתוכה, היא מהווה חוויה יותר ממשית להתפתחות הקבוצה, עצם היצירה, החשיבה והתמודדות המשותפת אל מול האתגר משנה את האדם ואת הדינאמיקה בקבוצה לחברתית יותר, יוצרת ומהנה.

ב. גיוון:

הצופיות המעשית מגוונת ביותר, ומאפשרת התנסות והצלחה במגוון יכולות אישיות ובינאישיות חשובות: דמיון, יצירתיות, תכנון, ארגון, הדברות, שיתוף פעולה, ביצוע המשלב פעילות גופנית, חשיבה, עבודת כפיים ותבונת כפיים, וכל זאת בעזרת מדיום הנותר אחיד, גם אם מתפתח, לאורך כל שנות הפעילות בתנועה.

הגיוון של הצופיות המעשית מאפשר "נקודות חיבור" למגוון חניכים, ע"פ נטיותיהם האישיות, יכולותיהם ודפוסי החשיבה והפעולה המועדפים עליהם (או מערך האינטליגנציות שלהם, כפי שקורא לכך הווארד גרדנר, תיאורית "ריבויי האינטליגנציות"), כמו גם התאמה לצרכים שלהם, המשתנים בהתאם לגיל ובהתאם לשונות הבינאישיות.

הנוער העובד והלומד

המרכז להדרכה

ג. מוחשיות:

יתרון נוסף של הצופיות המעשית היא במוחשיות שלה. אין הרבה דברים "וירטואליים" בצופיות מעשית, וזה מאפשר לחניך לחוש את האתגר ואת מידת הצלחתו בהתמודדות אתו, בכל רגע נתון, ממש בידים. להבדיל מתהליכים רעיוניים, חשובים ככל שיהיו, שהם עיוניים בעיקרם, ובד"כ ניתנים לביצוע רק לאחר זמן רב יחסית, הרי שהצופיות המעשית עוסקת בדברים שניתן לחוש, לסכם ולהעריך באופן מיידי, בטווח זמן קצר ומוגדר.

בנוסף לכך מאפשרת מוחשיות זו לחוות באופן ישיר חוויה של אחריות, עזרה הדדית, מחויבות, יוזמה, מצוינות ומקצועיות, שכולן נגזרות מהמטרות החינוכיות של התנועה. חוויות אלה הן חלק בלתי נפרד מההקשר הצופי-מעשי, ונחוות ממש, לא רק כסימולציה חינוכית.

ד. תושייה:

מרכיב התושייה בצופיות הינו נדבך חשוב בבניית תחושת המסוגלות, משום שיש בו כדי לבנות את אמונתו של החניך כי יוכל להתגבר על בעיות לא צפויות גם בעתיד. כאן יש משמעות לצופיות המעשית לא כארגז כלים עם מספר נתון וסופי של כלים המכוונים לטיפול במספר של בעיות נתונות מראש, אלא כדפוס חשיבה, אולי אפילו פילוסופיית חיים, של התמודדות ומציאת פתרון בכל תחום ובכל נושא. יש כאן הרחבה של תחושת המסוגלות מתחומים מוגדרים לחיים בכלל.

מאפיינים אלה של הצופיות המעשית הנם המרכיבים העיקרים ביכולתה להוות אתגר מתפתח, בו הצלחה עכשווית מהווה בסיס להצלחה הבאה, כשהכול משתלב למסכת אחת מתמשכת של רכישת כלים תוך התמודדות עצמית, על מנת לשפר את יכולת ההתמודדות העצמית בעתיד.